

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXXV

Maig del 2010

Nº 133

El Carnaval de Sitges i les seves carrosses *

Anna Caballero i Ferret

1915

aconseguir-ho del tot i el carnaval va resistir el pas dels segles malgrat esdevenir una celebració més controlada.

Història del Carnaval sitgetà

Els carnivals populars: del segle XVII a la primera meitat del XIX

Segurament, a l'època medieval els sitgetans ja celebraven les festes del Carnestoltes, però el primer esment d'un ball de carnaval sitgetà és remuntat a finals del segle XVI. En aquell temps, el carnaval s'iniciava la nit de Nadal. En les dècades següents, es troben referències esparses que permeten conèixer alguns aspectes dels carnivals de Sitges en els segles XVII i XVIII. El Carnestoltes del set-cents era molt popular i tenia com a principal escenari els carrers de la població. En la segona meitat de la centúria, concretament en 1774, trobem una ordre reial que va fer arribar a l'ajuntament de Sitges el corregidor de Vilafranca, prohibint les diversions de màscares i disfresses.

Per les cròniques que ens han deixat Emerencià Roig i Josep Soler podem saber com vivien el carnaval els habitants de Sitges. En aquella època el carnaval tenia caràcter gremial. Entre els boters existia la tradició de construir una bóta de grans dimensions que es cremava al Cap de la Vila. Els mariners, per altra banda, organitzaven el joc del "jo te l'encendré", que consistia a empaitar-se mútuament amb una espelma encesa per cremar la llufa que duïen al darrere.

Aquelles celebracions carnavalesques de caràcter gremial anaren desapareixent progressivament a causa

El carnaval de Sitges és un dels més coneguts i emblemàtics de Catalunya. És la celebració que compta amb una participació més alta de ciutadans i també la que més visitants atreu a la localitat.

Els historiadors encara no s'han posat d'acord sobre l'origen del carnaval. Alguns opinen que prové de l'expressió llatina *carnevale*, que significa *adéu carn (vale carne)*, fent referència a les festivitats de l'edat mitjana amb què el poble relaxava els seus costums durant la setmana prèvia al començament de la quaresma, període en què s'imposava l'abstinència de carn. El carnaval, doncs, seria una festa de comiat dels plaers de la carn, abans d'entrar en els quaranta dies de recolliment que precedeixen la Setmana Santa.

L'altra teoria sosté que el carnaval és el record de les antigues festes romanes dedicades a Bacus, la divinitat pagana del vi, i a Saturn, el déu de la sembra i la collita. Malgrat que arran de la difusió del cristianisme l'església intentà reprimir aquestes festes paganes, no va

* Una versió més extensa d'aquest treball va obtenir un Accèssit en els Premis Carbonell i Gener per a Estudiants de Batxillerat corresponents a l'any 2009.

de les transformacions socials i econòmiques que va patir la vila des de mitjans del segle XIX. Els canvis tecnològics, l'aparició del ferrocarril i l'avenç de les doctrines liberals van deixar de banda el món dels gremis i acabaren per convertir els antics menestrals en obrers assalariats, primer de la indústria tèxtil i més endavant de la indústria del calçat.

Els americanos i els carnivals burgesos

Cap a la meitat del vuit-cents i amb l'arribada dels americanos s'implantà el carnaval burgès. Un carnaval que substituiria el que es celebrava fins aquell moment per un altre influenciat per l'estil de vida de la burgesia barcelonina. Així s'inaugurà el costum de celebrar el carnaval en locals tancats, tant a salons particulars com, posteriorment, a les sales de festa dels casinos, amb els balls de disfresses i de màscares. Els casinos de l'època, el Primero de Sitges i el Suburense, participaren activament en aquells carnivals, però acabaren tancant portes i els seus socis s'integraren respectivament en la Societat Recreativa El Retiro (1870) i en el Casino Prado Suburense (1877) que des de la seva fundació i fins ben avançat el segle XX protagonitzaren, quasi en exclusiva les festes carnavalesques i consolidaren el carnaval burgès introduït pels americanos.

En el darrer quart de vuit-cents, la temporada de Carnestoltes continuava inaugurant-se per Nadal. Després venien les diades de Reis, la Candelera (2 de febrer) i el Dijous Gras i les jornades centrals de carnaval. Aquest període, s'allargava més o menys segons els anys depenent de quan fos la data del diumenge de Quinquagèsima, l'anterior a l'inici de la Quaresma, és a dir el Diumenge de Carnaval. Degué ser en els anys seixanta o setanta del segle XIX quan sorgí la figura del Carnestoltes, personatge que representa el rei del carnaval i que presideix de manera simbòlica la festa. L'entrada del Carnestoltes a la vila, coneguda avui amb el nom d'*Arribo*, es feia a baix-a-mar.

Aparegueren també les rues, amb presència de comparses i carruatges adornats. Els americanos introduïren, així mateix, les batalles de confits i caramels, que no van arribar a la majoria del poble perquè suposaven una despesa que només es podien permetre uns quants adinerats de la població. Les disfresses que portaven els sitgetans per sortir a les comparses i anar als balls eren d'allò més variades, sobretot les de les dones: és vestien de mores, japoneses, esclaves, zíngares, messalines, camperoles italianes o dames imperials, entre altres. En canvi, entre els homes la disfressa més habitual solia ser la de pagès o mariner. Als balls assistiren més disfresses femenines que no pas masculines.

La música fou una de les claus dels carnivals de l'època. Cada entitat tenia la seva orquestra, però també

venien orquestres de fora a donar més lluïment a la festa. A les desfilades de carrer s'interpretaven quasi sempre pasdobles, mentre que en els salons de les societats es tocaven masurques, rigodons, americanes, valsos, danzones cubans, polques i galops, danses que en molts casos continuaren vigents al llarg de les primeres dècades del segle XX. Tant al Prado com al Retiro, els socis disposaven d'uns carnets de ball on hi havia la relació detallada de les peces musicals que s'executarien i, al costat, un espai en blanc perquè nois i noies poguessin anotar la parella amb la qual es comprometien a ballar cada dansa.

El Carnaval com a prolongació de les lluites polítiques i socials

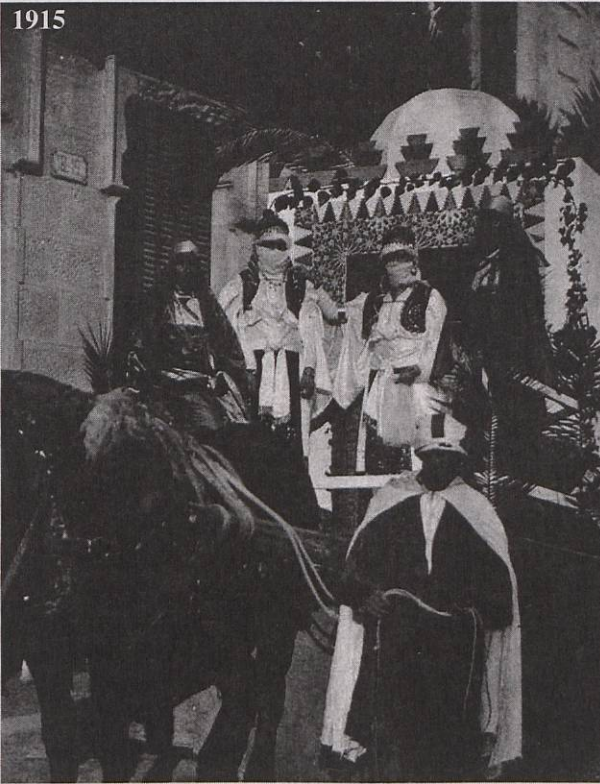
En iniciar-se el segle XX, el model de carnaval vigent era el que s'havia implantat trenta anys abans, arran de la fundació del Retiro i del Prado. Malgrat això, és respirava una certa inèrcia i manca d'idees noves. En referir-se a les festes carnavalesques alguns observadors parlaven de crisi i decadència. Feia falta un revulsiu que foragités i recuperés el caire popular i arraumat que el carnaval havia tingut cent anys enrere. Però com que era impossible tornar al passat, es cercà la solució en el present, un present marcat per la lluita política que sostenien els dos *casinets* sitgetans per aconseguir el poder municipal.

Mai com en el període de 1900-1936, Prado i Retiro no lluitaren tan aferrissadament per controlar l'ajuntament. La rivalitat que existia entre els directius i socis d'una i altra entitat s'assemblava a una guerra en la qual tot valia. Fou així com el carnaval es convertí en el reflex i la prolongació de les lluites polítiques locals. Les candidatures es transformaven en comparses i el recompte de vots era substituït pel recompte de parelles. El casinet que treia més comparses al carrer el Dimarts de Carnaval era el guanyador.

Els primers anys del segle XX el carnaval estigué fortament influenciat per la sàtira política. De 1902 a 1908 els partidaris del Prado organitzaren un seguit de cavalcades on es barrejaven a parts iguals paròdia i fantasia. Els retiristes, en lloc de respondre a les provocacions del casinet de Dalt, optaren per afavorir la Palma, societat sortida d'una escissió del Prado, activa entre 1905 i 1908. La seva existència fou efímera però intensa, tant que encara avui el carrer de Santiago Rusinyol, on s'ubicava l'entitat, és conegut popularment com el carrer de la Palma.

Al marge d'aquesta politització, en el primer terç del segle XX el carnaval va viure altres innovacions. En la segona dècada del segle s'introduí el costum d'organitzar balls de disfresses infantils, que anteriorment ja s'havien fet de manera esporàdica. S'escollí la tarda

1915

del Dilluns de Carnaval per celebrar-los i el seu èxit els assegurà la continuïtat. També fou en aquells anys quan apareguren els cronistes de societat. Fins llavors, a la premsa local les ressenyes carnavalesques no havia estat gaire abundants. Els setmanaris es limitaven a detallar les activitats dels últims tres dies. En canvi entre 1914 i 1936 el carnaval va ocupar més pàgines als diaris sitgetans.

Els anys de la Primera Guerra Mundial van ser anys de gran efervescència carnavalesca. Aquesta fet no fou en absolut casual. El conflicte europeu donà una empenta sense precedents a la indústria del calçat i la prosperitat de l'economia sitgetana es traduï immediatament en millores en el carnaval, que visqué una de les seves èpoques daurades. Al mateix temps, s'accentuà la lluita, gairebé guerra, que existia entre els dos *casinets*. Així, per exemple, en el transcurs d'un ball de Dimarts de Carnaval alguns retiristes mataren un gall, que era el símbol del Prado.

En les dècades de 1920 i 1930, els carnivals continuaren girant exclusivament al voltant del Prado i del Retiro. Les dues entitats organitzaren en paral·lel actes iguals o semblants. El cicle carnavalesc ja no s'iniciava per Nadal, sinó per la Candelera, quan als *casinets* es feia el primer ball de la temporada, només per als socis. Els diumenges següents al 2 de febrer es celebraven festes de disfresses que servien de preparació al carnaval. El diumenge anterior a Dijous Gras tenia lloc l'arribada d'en Carnestoltes, si bé en aquells anys la seva presència fou intermitent. El Dijous Gras tornava

a haver-hi ball a les societats. Era el dia en què s'estrenava la decoració carnavalesca i es presentaven les disfresses.

El diumenge, dilluns i dimarts, eren les diades centrals del carnaval, presidides per la celebració de nombrosos balls, entre ells el de les dues hores, que es feia el Dimarts de Carnaval de sis a vuit del vespre i que servia d'escalfament per a la posterior comparsa. El Prado i el Retiro organitzaven comparses per separat i seguien itineraris diferents, tot i que era obligat que passessin pel Cap de la Vila. Cada entitat utilitzava les estratagemes més diverses per treure al carrer el màxim nombre de parelles disfressades i ser, així, la triomfadora de la nit. L'endemà, Dimecres de Cendra, molts sitgetans tenien el costum de sortir al camp a fer el berenar de l'enterro de la sardina.

Els carnivals dels anys 40 i 60: dels Bailes de Fin de Temporada a les Fiestas de Invierno

El 3 de febrer de 1937, una ordre dictada a Burgos per les autoritats franquistes prohibia el carnaval en el territori que llavors controlaven i més endavant aquesta ordre es va fer extensiva a tot l'estat espanyol. I la condemna del carnaval va continuar vigent fins a l'arribada de la democràcia. Tanmateix ja des del mateix 1940, els sitgetans maldaren per recuperar unes festes que el conflicte bèl·lic havia interromput. La història del carnaval de Sitges durant el llarg període de la dictadura franquista fou el d'una lluita sorda per anar guanyant, de mica en mica, majors espais de llibertat que possibilitessin celebrar el Carnestoltes de manera més o menys normal. Sovint, aquesta lluita es caracteritzà per donar un pas endavant i dos enrere, però els sitgetans continuaren mantenint una tradició que a la majoria de viles i ciutats de Catalunya i d'Espanya no pogué manifestar-se obertament fins a les acaballes de la dècada de 1950 o l'inici de 1960.

En els primers anys de la postguerra, un dels suports més forts que tingué el carnaval sitgetà fou la importància que tenia per a les dues entitats, Retiro i Prado. Foren uns anys en què la festa es celebrava a porta tancada. Tothom sabia el que passava però feia veure que no passava res anormal. El protagonisme passà, doncs, a l'interior dels casinos i va ser una via per a seguir mantenint les rivalitats ancestrals. Les dificultats econòmiques de l'època minvaren, però, la capacitat d'organitzar una programació completa. Alguns balls, com els de societat de Dijous Gras, van desaparèixer o es celebraren de manera intermitent. Els de Dimarts de Carnaval, en canvi, van seguir existint amb la denominació de *bailes de despedida* o de *final de temporada*, ja que la paraula carnaval estava absolutament prohibida per les autoritats del règim franquista.

La dècada dels cinquanta portà canvis importants a la

vida local i, lògicament, també al model de carnaval. L'aparició del turisme internacional de masses transformà l'estructura socioeconòmica de la població i introduí noves pautes que implicarien una major obertura en el seu comportament. Durant les dues dècades següents, Sitges gaudiria, a causa de la presència dels estrangers, d'una permissivitat certament tutelada però inexistent en altres indrets del país. En els primers anys cinquanta, la reaparició de la màscara suposà la recuperació de l'aspecte més genuí de les festes de Carnestoltes: la inversió de la realitat. Trobem un primer esment de la presència de màscares en una crònica dels balls celebrats el Diumenge de Carnaval de 1953. I cap a la meitat de la dècada els programes carnavalescos ja començaren a parlar obertament de balls de disfresses i de balls de màscares.

Amb la recuperació de les màscares, tornà a renéixer la tradició del *fardo*, existent ja en el segle XIX i practicada reiteradament per molts sitgetans al llarg del primer terç del XX. La diferència entre una disfressa i un *fardo* és la que existeix entre anar disfressat d'*alguna cosa* i anar disfressat de *qualsevol cosa*. L'elegància de les disfresses, que havia caracteritzat el carnaval dels anys quaranta, fou substituïda per la imaginació, la picardia i l'anonimat. Entre 1956 i 1960 es féu un pas més enllà de l'autorització tàcita dels actes carnavalescos, ja que s'aconseguí del Govern Civil el permís perquè petits grups de disfresses circuessin pel carrer..., però només anant del Prado al Retiro i al invés, encara que això es fes de manera continuada.

Aquesta permissivitat coincidí amb una iniciativa, impulsada des del Club de Mar, que comptava amb el suport de les autoritats franquistes locals i provincials, que va mirar de convertir el carnaval de Sitges en un element de promoció externa de la vila. Des del mateix any 1956 els *bailes fin de temporada* deixaren pas a les *fiestas de invierno*, eufemisme que faria fortuna en els vint anys següents i que englobaria un seguit d'activitats que anaven més enllà de les organitzades pel Prado i el Retiro. El ral·li de cotxes d'època Barcelona Sitges, que se celebrà per primera vegada el 8 de febrer de 1959 coincidint amb Diumenge de Carnaval, fou la punta de llança d'aquest intent d'ampliar les fronteres de les festes de Carnestoltes. Però aviat es féu evident, encara que les dues celebracions continuaren convivint fins als anys setanta, que el carnaval popular anava per una banda i el ral·li per una altra.

La dècada de 1960 fou la del retorn del carnaval al carrer, sense que això suposés abandonar les sales de les entitats. A partir d'aquell moment es va compatibilitzar la desfilada espontània de disfresses amb els actes organitzats a l'interior dels *casinets*, els quals aconseguiren, en aquells anys, fixar un calendari estable d'activitats. A partir de 1966, el carnaval de carrer

guanyà pes progressivament. Encara que les festes de Carnestoltes continuaven essent una activitat oficialment prohibida, tothom sabia que per part de l'ajuntament hi havia tolerància envers la celebració del carnaval, encara que no s'expressés explícitament.

Els carnivals de la democràcia

El 1976 començà l'era del nou carnaval, similar al que actualment vivim. El 29 de febrer, en mig dels problemes causats pel vessament d'aigües fecals a la riera de Vilafranca, el Retiro organitzà una rua de comparses acompanyada d'una carrossa i d'una banda de músics pels carrers més cèntrics del poble. Era la recuperació del carnaval oficial al carrer.

Aquest rua no fou pas improvisada. Dies abans tingué lloc una reunió on es parlà de la necessitat de recuperar la festa traient-la al carrer, però, recent encara la dictadura de Franco, hi havia la por que la gent no respongués. En la junta es recordà que en els antics carnivals sortien carruatges engalanats i fou així com decidiren incloure-hi el famós camió Ebro amb megafonia inclosa. De manera que l'any 1976 sortiren al carrer el camió, tres comparses retiristes i una banda de música. El 1977 el Retiro va treure al carrer quatre carrosses, de les quals es llançaven caramels, acompanyades d'un banda i una orquestra. A la comparsa gran sortiren sis carrosses. I també sortiren al carrer comparses del Casino Prado, encara sense carrosses.

Va ser el 1978 quan el Prado va treure carrosses. Sortiren en primer lloc les carrosses del Retiro i seguidament, per separat, les del Prado. El Retiro duia tres carrosses; un cargol de mar, la representació d'un *night club* i un temple romà. El Prado també en duia tres, el gall groc, un coet espacial i la Ruperta del programa *Un, dos, tres*. Davant de les dues entitats anaven comparses lliures i al darrere la del Club Natació Sitges. En els darrers anys de la dècada dels 70 el Prado i el Retiro es van responsabilitzar del carnaval, tot i que més tard aparegueren les comparses dels barris de les Cases Noves i el Poble Sec. El ral·li se celebrava dins el carnaval

El 1979 acabà la primera part del carnaval dels temps de democràcia. El Prado i el Retiro havien apostat fortament per la festa i a partir de la rivalitat entre les dues entitats, el nombre de comparses i carrosses augmentà anualment. Aquell any sortiren juntes a les rues i moltes persones de fora hi van assistir. L'any 1980 començà el personatge d'en Carnestoltes, tal i com el coneixem avui dia. Des d'aquest any, les rues i en Carnestoltes seran, respectivament, l'acte i el personatge més importants de la festa. Les rues atreïen gent del poble i de fora que omplien les nits de carnaval de màscares i disfresses els carrers. Les carrosses destaquen per la seva espectacularitat, per exemple el Retiro per

1978

primer any va treure al carrer el famós tren, que actualment encara és un dels elements més destacats de la seva rua, i una rèplica del robot *Mazinger Z*. El Prado, per la seva banda va treure una carrossa en forma de sínia, giratòria i tot..

Del 1980 al 1986 es produeix un fet que marcarà els carnivals posteriors: començà la intervenció municipal en les festes. Dos regidors de l'ajuntament formaren part de la Comissió de Festes del Foment de Turisme i, coordinades pel Foment, hi col·laboren una sèrie d'entitats que donaren suport a diferents moments de la festa. El Prado i el Retiro passaren a rebre la subvenció a parts iguals. Durant uns anys el carnaval coincidí amb el ral·li fins a l'any 1982. El 1983 començà a introduir-se a Sitges l'estil brasiler de carnaval, i s'intueix la fi del carnaval satíric, improvisat, anàrquic i imprevisible. El 1986 nasqué la colla Paperets Club i el grup va rebre del Retiro l'encàrrec de cuidar-se del personatge d'en Carnestoltes, encàrrec que va complir fins a 1996. També es van introduir les visites del Carnestoltes a les escoles i altres llocs de Sitges.

El 1987 fou un any important per al carnaval. Consolidades les rues, la festa va créixer en actes paral·lels i triomfà plenament el carnaval brasiler, ple de disfresses i coreografies molt sofisticades. El carnaval de 1989 va ser dels més brillants de l'era del nou carnaval. La rivalitat present entre entitats i el sentiment de superioritat va generar una magnífica rua, si bé

l'expansió del carnaval comportà baralles i desperfectes al mobiliari urbà, i com a conseqüència s'incrementà la presència de la policia en els actes del carnaval. En acabar els anys 80, el carnaval de la democràcia havia finalitzat el seu rodatge i s'havia convertit en una de les festes més importants del calendari festiu local, amb gran prestigi fora del municipi. .

L'era dels nous carnivals

L'inici de la dècada dels 90, és el començament d'una nova etapa per al carnaval. Aquesta etapa, en què el carnaval vivia uns moments plètòrics amb gran quantitat de carrosses, comparses multitudinàries, disfresses espectaculars, etc..., es caracteritzarà per l'estandardització de la festa i la regulació de les rues. Els personatges del Carnestoltes i de la Reina han arrelat en la festa i es conceben com a parts integrants del carnaval sitgetà. En les dècades següents, fins l'actualitat, el carnaval no ha canviat gaire. No obstant això, el nombre de carrosses i la qualitat de l'elaboració de les colles va millorant any rere any.

Els actes del Carnaval

El Dijous Gras: L'Arribo de S. M. Carnestoltes

El primer acte de la setmana de carnaval és l'*arribo* del personatge que regnarà durant la festa, S. M. en Carnestoltes. L'*arribo* és al capvespre i normalment es fa a la Fragata, encara que això pot variar segons sigui la colla que s'ha encarregat del personatge. Aquest colla també és l'encarregada d'organitzar l'espectacle que protagonitzarà el rei. És diferent cada any i mira d'innovar i superar l'espectacle de l'any anterior. El dia de la presentació de la reina ha variat cada any. Abans es feia dies abans del Dijous Gras al teatre del Casino Prado Suburense. En els últims anys, s'ha fet el Dijous Gras juntament amb la del Carnestoltes. Després de l'espectacle de l'*Arribo*, S. M. en Carnestoltes llegeix el predicot i els dos personatges es dirigeixen a l'ajuntament on llegiran un altre petit predicot. El trajecte fins l'ajuntament es fa en carrossa. Les carrosses del Carnestoltes i de la Reina seran les úniques que els sitgetans veuran la nit de Dijous Gras, les altres romanaran esperant a les seves naus.

El divendres: Visites del Carnestoltes i de la Reina

El matí del divendres de carnaval la Reina i el Carnestoltes es dirigeixen en la carrossa del Carnestoltes a fer les visites que corresponen als seus alts càrrecs. Els acompanyen altres personatges, a més de la Charanga o la Batucada Markatú que fan sonar el ritme de la seva música. Per aquest motiu l'ajuntament facilita un autobús i la barca-tren perquè tant els músics com els acompanyants es puguin dirigir a les institu-

cions amb facilitat. Aquesta comitiva fa una visita a les escoles, on els esperen amb il·lusió els nens disfressats. El Carnestoltes s'encarrega de llegir el predicot que han preparat els alumnes. A la tarda, un cop visitades totes les escoles, els personatges fan altres visites institucionals, perquè la gent que no pot gaudir del carnaval al carrer tingui una estona de diversió. Les visites institucionals més destacades són a l'Hospital, a la Fundació Ave Maria, a les Magnòlies i als altres casals d'avis.

El diumenge i el dimarts: les rues

A la tarda d'aquests dos dies comença l'acte més important i representatiu del carnaval, la rua. Comença amb les rues infantils, amb nens disfressats que fan un recorregut amb les carrosses. Aquestes carrosses són les mateixes que sortiran a la rua de la nit i, per aquest motiu, els cap de colla han de vigilar que la temàtica de la disfressa dels nens correspongui a la decoració d'aquestes carrosses. Al final de les rues infantils les entitats preparen balls de tarda on els nens i nenes podran ballar, jugar i divertir-se.

Després de la rua infantil, les carrosses es porten als llocs des dels quals han de sortir a la rua de la nit i s'hi afegeixen també les altres carrosses que no han sortit amb les colles infantils. És quan es poden veure totes les carrosses juntes. Al vespre abans de l'inici de la rua de la nit, totes les colles es reuneixen en les seves carrosses i es viuen moments de nerviosisme i diversió a l'espera de la gran sortida. Les rues de la nit són l'acte més esperat del carnaval. Un cop s'inicia la rua, tothom podrà gaudir del conjunt que formen les colles amb les seves respectives carrosses i els participants gaudiran de la carrossa i la faran lluir amb els seus moviments rítmics. Un cop finalitzada la rua de la nit les carrosses es desaran a la nau magatzem per evitar el mal ús que se'n pugui fer durant la nit.

El Dimecres de Cendra: l'enterrament de S. M. Carnestoltes

Acabats tots els actes només queda l'enterro del Carnestoltes. Aquest constarà d'un petit espectacle on es representarà la seva mort seguida d'una petita rua fins arribar a la Fragata. A la Fragata podrem veure la capella ardent on es representarà la incineració del personatge i un petit castell de focs per concloure la festa. En aquesta petita rua només surt la carrossa de S. M. Carnestoltes. Molts cops, la capella ardent sol ser una part de la carrossa, altres és fa expressament per ser cremada. I amb gran tristor els sitgetans s'acomien de la gran festa i esperen la festa del carnaval de l'any següent.

Les carrosses

Però darrere de les diversions de què gaudeix el poble hi ha persones que s'encarreguen de treballar durant tot l'any perquè puguin ser realitat. En concret jo vull parlar d'un grup d'aquestes persones, els carrossaires, que penso que són els menys coneguts i menys considerats. Però en la recerca que vaig fer sobre el tema vaig veure que gairebé no se'n conserva documentació i m'he de limitar a descriure el procés de construcció de les carrosses. En faig un resum.

A cada entitat els carrossaires formen colles, i en algunes d'elles els seus components fa anys que treballen junts i han adquirit força experiència. Després del carnaval les carrosses es posen ordenades a la nau que fa de magatzem, que es deixa neta i endreçada després del trasbals dels darrers dies, i a l'estiu es desmunten les plataformes a fi de deixar les estructures i les bases preparades per construir els projectes del carnaval de l'any següent

El procés de construcció de les noves carrosses comença quan l'entitat que ha de treure les carrosses al carrer fixa una data als caps de colla per presentar les propostes de cara el proper carnaval, poder-les estudiar i aprovar si es creu convenient. Cada una de les colles es reuneix i discuteix les idees dels seus membres i després de parlar-ne s'arriba a una conclusió i el grup decideix quina és la idea que es presentarà a l'entitat.

El cap de colla porta a l'entitat la idea aprovada pels membres del grup i l'entitat estudia si la proposta pot ser viable tenint en compte les raons tècniques i econòmiques que intervenen en el projecte. Si el projecte és aprovat, el pas següent és el del disseny, en el qual han de constar les mides i colors corresponents. Algunes vegades s'encarrega el disseny a un dibuixant però altres el passa al paper algú del mateix grup. Amb el disseny davant, el cap de colla i els diferents tècnics van discutint i ajustant mides, colors, materials, etc. Després cal comprar el material necessari, fusta, cartró, ferro i grans quantitats de porexpan.

I després hi intervenen els treballadors. Primer hi treballen els fusters i els manyans, que s'encarreguen de l'estructura. Aquesta estructura o es fa de nou o s'aprofita de l'any anterior. Està feta de llistons de ferro i ha de ser molt resistent per aguantar el pes de la plataforma i de les persones que hi pujaran damunt. Va sobre sis rodes, quatre al darrere i dos al davant. A sobre es posarà la base, feta amb llistons de fusta que van clavats a l'estructura i units entre ells de manera que formen una superfície llisa i resistent.

Sobre la base va la plataforma, que és l'element que diferencia una carrossa d'una altra. Una plataforma és com un escenari, amb pòdiums, escales, rampes, barres, etc. I no hi pot faltar el calaix del generador. La

plataforma va adornada amb *elements decoratius* que fan explícit el tema de la carrossa. Quan els elements decoratius són geomètrics són només de fusta, però si són formes orgàniques són d'altres materials, com l'escuma de poliuretà, però principalment de porexpan. Els que treballen el porexpan el tallen a la mida que els convé. En Paco Porex va inventar una eina dita resistència. Les resistències són de diferents mides per a la realització de diferents elements. Són uns filaments elèctrics que arriben a altes temperatures i permeten tallar el porexpan amb facilitat.

Després es van enganxant els diferents blocs entre ells i amb la fusta, feina molt dura perquè es fa servir una espuma i una cola especial que costen molt d'utilitzar. Quan el porexpan ja té aproximadament la forma adequada cal anar polint i treballant els detalls amb cùters, llimes i raspalls. I quan això s'ha acabat ve la *pintura*. Hi intervenen els pintors, que pintaran la carrossa amb els colors escollits al disseny. Quan s'han de pintar grans superfícies es fan servir esprais, però els detalls es pinten amb pinzell. Cal també instal·lar l'*electricitat*. La feina dels electricistes es reparteix

entre abans o després de pintar. Normalment, la instal·lació del focus i del so es fa abans de pintar i el muntatge dels llums de decoració, després encara que l'ordre pot variar. Per últim, es repassen les carrosses per mirar que tot estigui perfecte i és retoquen petits detalls que han quedat incomplets en algun dels passos anteriors.

És una feina dura, tothom està nerviós perquè el carnaval s'acosta, però hi ha bon ambient i moments divertits. I sobretot la feina dels carrossaires és fonamental. Sense el seu treball el carnaval de Sitges no seria el carnaval que actualment coneixem.

Articles...

Francesc Parra i Mestres

El 4 de novembre de 1894 es celebrà la Tercera Festa Modernista, en la qual van participar escriptors i artistes de molt variades tendències i concepcions estètiques, i el Cau Ferrat esdevingué lloc de referència del Modernisme. Entre les moltes visites que el Cau Ferrat va rebre, hi ha la que li va fer Víctor Balaguer en companyia d'amics i coneguts. I l'any 1895, Víctor Balaguer va escriure un text dedicat a la Blanca Subur fent especial menció del Cau Ferrat. El publicà en almenys tres ocasions: dins la revista madrilenya Pro Patria (IX.1895), a La Vanguardia (26.XI.1895) i també com a capítol d'un volum editat a Madrid l'any 1896 titulat Historias y tradiciones, junt amb altres textos d'excursions i recòrds, on descrivia llocs i fets que van merèixer-li atenció (Medina del Campo, La danza de las Morratxas (Canet de Mar), La cartuja de Montealegre, Sitges la blanca, La torre de los Encantados (Caldes d'Estrac), El castillo de la Selva, El cuento del Cid i La cuesta de la Reina). Un fragment de l'article diu així:

SITGES LA BLANCA

Como nacida de la nívea espuma
que engendrò un día a Venus Afrodita,
risueña, alegre, seductora, blanca,
orilla de la mar, se eleva Sitges.
Es la antigua Subur. Montes vecinos,
que resguardan y protegen, danle
atomilladas brisas, acres brumas
la mar salobre que a sus pies se tiende,
y dulces mieles, en lugar de vinos,
sus griegas vides. Gallardea y crece

en sus jardines la africana palma,
y sus mujeres son dechado y timbre
de gracia y de beldad. Hermosa villa,
la que al pie duermes del Garraf riscoso,
en un lecho de flores, al arrullo
del ola tumultuante que se rompe,
lasa y vencida, en la enriscada peña
donde aparece tu sagrado templo,
serena, amante, hechizadora Sitges,
nido dulce de amor. ¡Dios te bendiga!

Con estos versos expresé yo mi amor a Sitges, cuando pisaba muy a menudo sus playas, hace ya bastantes años. Podrá Sitges no ser la antigua *Kissa* o *Cissa*, como afirman algunos, podrá no ser, o si será, la ópima Subur, según pretenden los más, y yo con ellos, pero es, sí, una de las villas más amorosas y más seducientes que conozco. Está situada al pie del Garraf, el riscoso monte que cantó Cabanyes, por cuyas entrañas cruza un río de ignorado origen y en cuyas selvas se albergan los dioses y los gigantes de las leyendas, y viene a murmurar trovas lemosinas a sus plantas el mar azul, el Mediterráneo, nuestro mar latino, el mar de entre cuya espuma luminosa se vio salir un día a la Afrodita.

En sus costas y laderas el sol madura la uva dulcísima de origen griego, que aquí trajo, según tradición, Roger de Lauria, y que destila ese vino embriagador y aromático llamado malvasía, del cual se dice no saber lo que es en Sitges más dulce, si la miel de su vino o el amor de sus mujeres. Sus casas se extienden en anfiteatro, en graciosa concha, por la playa, atentas para ver el mar, y tras de ellas, diligentes también para gozarlo, se empinan y sobresalen otras casas que parecen ponerse de puntilla, como no queriendo perderlo de vista, ansiosas de recibir el beso de su fresca marinada.

Florece la africana palmera en sus jardines y el álces en su arena, y sus hermosas huertas se ocultan tras de impenetrables cercas de pitas y chumberas. Su iglesia parroquial se encumbra sobre un grupo de rocas dominando el mar, y a lo lejos, escalando una loma, aparece el cementerio con su muro blanco y sus cipreses

verdinegros, presentándose, no como lugar de tristeza y muerte, sino como sitio de encantos y delicias, en el que Franco Gras ha colocado la principal acción de una de sus novelas.

Blancas son sus casas como ampo de nieve, mensualmente encaladas con preferente aliño, blancas son las losas de sus calles y las tapias de sus huertos, blancas y rosadas como flor de almendro sus mujeres con sus vestes blancas y blanca con el color purpúreo del alba, no morena como la Virgen del Montserrat, dentro de su templo blanco, es la imagen bizantina de su Virgen del Vinyet, la Nuestra Señora de las Nieves invocada por los marinos y engrandecida por las leyendas. Tal es Sitges la amorosa, Sitges la blanca, donde todo es luz y todo amor, todo dulzura y todo júbilo.

Es una villa griega en nuestra costa levantina y una villa andaluza en Cataluña, con la particularidad de que sólo en esta villa se ven rejas salientes como en Andalucía, adecuadas para amorosos coloquios. También es la única villa catalana donde la lengua, principalmente entre las mujeres, parece tomar cierta forma y cierto dejo, propios de comarcas americanas y andaluzas, y donde usan, mezcladas con el lenguaje catalán, ciertas voces originarias de Andalucía y que sólo allí se oyen y acostumbra. ¡Oh hermosa, blanca y amorosa Sitges de mis recuerdos juveniles! ¡Ay, riberita de Sitges!, como decía yo entonces.

Casa Santa Teresa, en Villanueva y Geltrú
Agosto de 1895.

EL GRUP D'ESTUDIS SITGETANS

TREBALLA DES DE FA MÉS TRENTA ANYS
PER LA CULTURA SITGETANA
PUBLICANT LLIBRES I FENT CONFERÈNCIES I EXPOSICIONS
SOBRE TEMES LOCALS

SI VOLS AJUDAR-LO, FES-TE'N SOCI